Archive of SID.ir

ACCOUNTING, FINANCE AND COMPUTATIONAL INTELLIGENCE

Investigating the Impact of Corporate Governance Mechanisms on Financial Performance Considering the Moderating Role of Earnings Quality in Companies Listed on the Iraq Stock Exchange

1. Haitham Naser Jasim Alghaith: PhD Student, Accounting Department, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

2. Mohsen Dastgir*: Professor of Accounting , Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran. Email: dastmw@yahoo.com (Corresponding Author)

3. Akeel Hamza Habeeb Almagtome: Assistant Professor, Accounting Department, Najaf Branch (Iraq), University of Kufa, Najaf, Iraq

4. Saeid Ali Ahmadi: Assistant Professor, Accounting Department, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Article history

Received: 1 June 2024

Revised: 22 July 2024

Accepted: 31 July 2024

Published: 16 August 2024

Abstract:

The aim of this study was to investigate the impact of corporate governance mechanisms on financial performance considering the moderating role of earnings quality in companies listed on the Iraq Stock Exchange. In this research, data for testing the study hypotheses were collected from the Central Bank of Iraq, audited financial statements of companies listed on the Baghdad Stock Exchange, and the official website www.isx-iq.net. The statistical population consisted of all companies listed on the Baghdad Stock Exchange during the period from 2016 to 2021. Systematic elimination sampling was used for sample selection. Statistical analysis to estimate the research model was conducted using multiple regression. For this purpose, Excel and EViews software were used, and the models were estimated through random effects, fixed effects panel data methods, as well as ordinary least squares (OLS). Based on the data from Iraqi listed companies, hypotheses one through six were confirmed. The results showed that, in line with the theoretical foundations, the percentage of institutional ownership, board independence, and internal audit effectiveness have a significant and positive effect on performance. However, CEO duality leads to a decline in performance. Furthermore, earnings quality enhances the relationship between internal audit effectiveness and performance, and it also weakens the negative relationship between CEO duality and performance.

Keywords: Corporate Governance Mechanisms, Financial Performance, Earnings Quality, Companies Listed on the Iraq Stock Exchange

Citation: Alghaith, H. N. J., Dastgir, M., Almagtome, A. H. H., & Ahmadi, S. A. (2024). Investigating the Impact of Corporate Governance Mechanisms on Financial Performance Considering the Moderating Role of Earnings Quality in Companies Listed on the Iraq Stock Exchange, *Accounting, Finance and Computational Intelligence,* 2(2), 1-18.

Copyright: © 2024 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Extended Abstract

Introduction

Corporate governance has emerged as a crucial determinant of firm performance and long-term sustainability in both developed and emerging markets (Arora & Sharma, 2021; Lattemann, 2019). The concept, initially framed as a mechanism for ensuring accountability and protecting shareholders' interests (Weir et al., 2021), has evolved into a multidimensional framework incorporating board structures, audit quality, ownership concentration, and managerial incentives (Hair et al., 2019; Nordberg & Booth, 2019). Within this framework, the quality of earnings plays a pivotal role in mediating the relationship between governance mechanisms and financial performance (Dempster & Oliver, 2019; Francis & Augustine, 2018).

Earnings quality, reflecting the extent to which reported earnings represent actual economic performance, has become a central focus of accounting research and regulatory debate (Chang et al., 2018; Hayes & Rockwood, 2019). Low-quality earnings often reflect managerial opportunism, which undermines investor confidence and distorts resource allocation decisions (Shin & Kim, 2020). Conversely, high-quality earnings promote transparency and reduce information asymmetry, thereby facilitating efficient capital markets (Huynh, 2020; Wang et al., 2019).

In emerging markets like Iraq, where institutional voids and regulatory weaknesses persist, the interplay between corporate governance mechanisms and earnings quality is particularly critical (Mahmudi, 2024; Wau, 2023). Prior studies indicate that mechanisms such as board independence, internal audit effectiveness, and institutional ownership can significantly influence firm performance by constraining managerial discretion and enhancing monitoring functions (Adedeji et al., 2019; Kateb et al., 2023). However, empirical evidence on whether earnings quality moderates these relationships remains sparse, especially in contexts marked by political instability and market inefficiencies (Nguyen et al., 2023).

To address this gap, the present study investigates the impact of corporate governance mechanisms—including institutional shareholders, board independence, CEO duality, and internal audit effectiveness—on financial performance, while examining the moderating role of earnings quality. The research draws on agency theory, which posits that effective governance structures mitigate conflicts of interest between managers and shareholders (Harrison & Wicks, 2020), and stakeholder theory, which emphasizes the broader accountability of firms toward multiple constituencies (Sepulveda-Nuñez et al., 2024). In line with prior evidence, the study hypothesizes that stronger governance mechanisms improve firm performance and that earnings quality amplifies these effects (Ludwig & Sassen, 2022; Wang et al., 2022).

Methods and Materials

This research employed a quantitative, correlational design, using panel data from firms listed on the Iraq Stock Exchange between 2016 and 2021. Data were gathered from audited financial statements, the Central Bank of Iraq, and the official website of the Iraqi Stock Exchange. A systematic elimination sampling method was applied to select a final sample of 33 firms, excluding financial intermediaries, banks, insurance companies, and firms with incomplete data.

Descriptive statistics were calculated, including means and standard deviations of all variables. Prior to hypothesis testing, tests for panel versus pooled data (F-Limer test) and model specification (Hausman test) were conducted. Hypotheses were tested using multiple regression analysis with fixed and random effects models, with the aid of Excel and EViews software. The dependent variable was financial performance, measured by return on assets (ROA). Independent variables included institutional ownership, board independence, CEO duality, and internal audit effectiveness. Control variables comprised firm

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

size, leverage, market-to-book ratio, dividend payout, and firm age. Earnings quality was measured based on the Dechow and Dichev (2002) model, with the absolute value of model residuals representing accrual quality.

Findings

Descriptive statistics revealed that firms in the sample exhibited moderate variation across governance mechanisms, with institutional ownership averaging approximately 17%, board independence around 22%, and CEO duality present in roughly 35% of firms. Correlation analysis showed significant positive relationships between ROA and institutional ownership, board independence, and internal audit effectiveness, while CEO duality was negatively correlated with ROA.

Regression analyses supported the first four hypotheses. Institutional ownership, board independence, and internal audit effectiveness had positive and significant effects on ROA. CEO duality had a significant negative effect on ROA. Regarding the moderating role of earnings quality, results indicated that earnings quality strengthened the positive relationship between internal audit effectiveness and performance and weakened the negative relationship between CEO duality and performance. However, earnings quality did not significantly moderate the relationships involving institutional ownership or board independence.

Variance inflation factor (VIF) tests indicated no multicollinearity among variables. Durbin-Watson statistics confirmed the absence of serial correlation.

Discussion and Conclusion

The findings confirm the positive role of institutional ownership, board independence, and internal audit effectiveness in enhancing firm performance, consistent with previous studies in both developed and emerging markets (Adedeji et al., 2019; Kateb et al., 2023; Puteri, 2023). Institutional investors likely provide superior monitoring capacity and strategic guidance, thereby constraining managerial opportunism (Arora & Sharma, 2021). Likewise, independent boards, with their objectivity and lack of executive ties, strengthen oversight and strategic decision-making, improving operational efficiency (Nordberg & Booth, 2019; Weir et al., 2021). The negative impact of CEO duality echoes longstanding evidence suggesting that concentration of power undermines board independence and leads to weaker financial outcomes (Francis & Augustine, 2018).

The role of earnings quality as a moderator was partially supported. Its capacity to weaken the negative impact of CEO duality suggests that high-quality accounting information mitigates managerial discretion and facilitates external monitoring, aligning with research linking earnings quality to lower information asymmetry and agency costs (Dempster & Oliver, 2019; Shin & Kim, 2020). Similarly, earnings quality enhanced the positive effect of internal audit effectiveness, indicating that reliable financial information amplifies the benefits of strong internal control systems (Chang et al., 2018; Ludwig & Sassen, 2022).

Nonetheless, the non-significant moderation effects of earnings quality on the relationships between institutional ownership or board independence and performance imply that these governance mechanisms exert robust structural influences on firm outcomes independent of the quality of reported earnings (Hayes & Rockwood, 2019; Huynh, 2020). This suggests that structural oversight mechanisms can partially substitute for information-based monitoring in contexts with weaker reporting environments.

In conclusion, the study underscores the need for policymakers and corporate stakeholders in Iraq to strengthen governance structures while simultaneously improving the quality of financial reporting. Combining effective internal and

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

external monitoring mechanisms with high-quality accounting practices can significantly improve corporate performance and build investor confidence, particularly in markets characterized by institutional fragility and regulatory gaps.

Authors' Contributions

Authors equally contributed to this article.

Acknowledgments

Authors thank all participants who participate in this study.

Declaration of Interest

The authors report no conflict of interest.

Funding

According to the authors, this article has no financial support.

Ethical Considerations

All procedures performed in this study were under the ethical standards.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی

بررسی تاثیر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی با توجه به نقش تعدیل‌گری کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق

تاریخچه مقاله

تاریخ دریافت: ۱۲ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۱ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۰ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۲۶ مرداد ۱۴۰۳

۱. هیثم ناصر جاسم الغیث: دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. محسن دستگیر*: استاد، گروه حسابداری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران، ایمیل: **dastmw@yahoo.com** (نویسنده مسئول)

۳. عقیل حمزه حبیب المجتومی: استادیار، گروه حسابداری، واحد نجف (عراق)، دانشگاه کوفه، نجف، عراق

۴. سعید علی احمدی: استادیار، گروه حسابداری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر مکانیزم¬های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی با توجه به نقش تعدیل‌گری کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق بود. در پژوهش حاضر جهت جمع‌آوری داده‌های مربوط به آزمون فرضیه‌های تحقیق با مراجعه به بانک مرکزی عراق و صورتهای مالی حسابرسی شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بغداد و مراجعه به سایت www.isx-iq.net استفاده گردیده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه شرکت ¬های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بغداد در بازه زمانی سال¬های ۲۰۱۶ -۲۰۲۱ بود.. برای نمونه¬گیری از روش حذف سیستماتیک استفاده گردیده است. تحلیل آماری صورت گرفته برای تخمین مدل پژوهش با استفاده از رگرسیون چندگانه می‌باشد که در همین راستا از نرم افزارهای Excell و Eviews بهره گرفته شد و مدل¬ها به روش¬های، اثرات تصادفی و ثابت داده¬های تابلویی و همچنین حداقل مربعات معمولی تخمین زده شد. با استفاده از داده¬های شرکت¬های بورسی برای کشور عراق و فرضیه اول تا ششم تأیید می¬شود. نتایج نشان داد مطابق با مبانی نظری درصد سهامداران نهادی، استقلال هیات مدیره و اثربخشی حسابرسی داخلی تاثیر مثبت و معناداری بر روی عملکرد دارند. اما دوگانگی مدیر عامل باعث تقلیل عملکرد می‌شود.همچنین کیفیت سود رابطه بین اثر بخشی حسابرسی داخلی و عملکرد را تقویت می‌کند و رابطه منفی بین دوگانگی مدیر عامل و عملکرد را تضعیف می‌کند.

کلیدواژگان: مکانیزم¬های حاکمیت شرکتی، عملکرد مالی،کیفیت سود، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق

شیوه استناددهی: الغیث، هیثم ناصر جاسم.، دستگیر، محسن.، المجتومی، عقیل حمزه حبیب.، احمدی، سعید علی.(۱۴۰۳). بررسی تاثیر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی با توجه به نقش تعدیل‌گری کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق. *حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی*، ۲(۲)، ۱۸-۱.

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

مقدمه

یکی از مفاهیم بنیادین در نظام‌های اقتصادی مدرن، حاکمیت شرکتی است؛ مفهومی که امروزه نه‌تنها به‌عنوان یک ساختار نظارتی، بلکه به‌مثابه ابزاری برای بهبود عملکرد مالی و افزایش شفافیت در شرکت‌ها شناخته می‌شود (Arora & Sharma, 2021). اهمیت حاکمیت شرکتی به‌ویژه در بازارهای نوظهور مانند عراق که با چالش‌های نهادی و ساختاری مواجه‌اند، دوچندان است (Kateb et al., 2023). در این میان، نقش کیفیت سود به‌عنوان متغیری تعدیل‌گر در این رابطه، توجه محققان را به خود جلب کرده است؛ چرا که کیفیت سود نه‌تنها بازتابی از سلامت اطلاعات مالی شرکت است، بلکه عاملی کلیدی در اعتمادسازی برای ذینفعان به شمار می‌رود (Dempster & Oliver, 2019; Francis & Augustine, 2018).

حاکمیت شرکتی مؤثر مستلزم وجود سازوکارهایی همچون استقلال هیئت‌مدیره، اثربخشی حسابرسی داخلی، ساختار مالکیت و تفکیک نقش مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره است (Nordberg & Booth, 2019; Weir et al., 2021). این مکانیزم‌ها به کاهش تضاد منافع، کنترل رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت و ارتقای پاسخگویی درون‌سازمانی کمک می‌کنند (Shin & Kim, 2020; Shu & Chiang, 2020). مطابق با تئوری نمایندگی، عدم وجود حاکمیت شرکتی کارآمد باعث افزایش هزینه‌های نمایندگی و در نتیجه کاهش عملکرد مالی شرکت‌ها خواهد شد (Harrison & Wicks, 2020).

یکی از معیارهای مهم برای سنجش عملکرد، بازده دارایی‌ها است که هم کارایی عملیاتی و هم کیفیت تصمیمات مدیریتی را بازتاب می‌دهد (Huynh, 2020). بررسی‌های انجام شده در کشورهای در حال توسعه نشان داده‌اند که میان سازوکارهای حاکمیت شرکتی و شاخص‌های عملکرد مالی رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد (Arora & Sharma, 2021; Puteri, 2023). از جمله این سازوکارها می‌توان به درصد سهامداران نهادی اشاره کرد که حضورشان، به واسطه قدرت نظارتی و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت، عملکرد شرکت را بهبود می‌بخشد (Adedeji et al., 2019). به‌ویژه در بستر اقتصادی عراق که با ناپایداری‌های ساختاری مواجه است، نقش سهامداران نهادی در کاهش بی‌ثباتی مدیریتی و ارتقای بهره‌وری مالی پررنگ‌تر می‌شود (Hasanzadeh et al., 2023).

استقلال هیئت‌مدیره نیز یکی از عناصر کلیدی حاکمیت شرکتی است. اعضای مستقل هیئت‌مدیره به‌دلیل عدم اشتغال اجرایی، قدرت بیشتری در نظارت بر فعالیت‌های مدیریتی دارند و می‌توانند از بروز تضاد منافع و دستکاری اطلاعات جلوگیری کنند (Nordberg & Booth, 2019; Zhou et al., 2018). تحقیقات نشان داده‌اند که افزایش نسبت مدیران غیرموظف می‌تواند با ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری، بهبود شاخص‌های مالی شرکت را در پی داشته باشد (Sepulveda-Nuñez et al., 2024).

از سوی دیگر، دوگانگی نقش مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره یکی از ضعف‌های ساختاری در نظام‌های حاکمیت شرکتی است که به تمرکز قدرت تصمیم‌گیری منجر شده و اثربخشی نظارت هیئت‌مدیره را کاهش می‌دهد (Francis & Augustine, 2018). نتایج مطالعات تجربی تأکید دارند که جداسازی این دو نقش، تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت‌ها دارد، زیرا مانع از تضاد منافع و خودکامگی مدیریتی می‌شود (Lattemann, 2019; Wang et al., 2019).

در کنار این مکانیزم‌ها، اثربخشی حسابرسی داخلی نیز نقشی اساسی در بهبود شفافیت مالی، کنترل ریسک و ارتقای پاسخگویی دارد. حسابرسی داخلی نه‌تنها نقاط ضعف کنترل‌های داخلی را شناسایی می‌کند، بلکه با ارائه توصیه‌های اصلاحی، عملکرد مالی شرکت را بهبود می‌بخشد (Chang et al., 2018; Ludwig & Sassen, 2022). یافته‌های موجود حاکی از آن‌اند که کیفیت بالای عملکرد حسابرسی داخلی، رابطه مستقیمی با بازده دارایی‌ها و کارایی کلی بنگاه دارد (Nguyen et al., 2023).

با این حال، رابطه میان این سازوکارهای حاکمیتی و عملکرد مالی، بدون در نظر گرفتن کیفیت سود، ناقص خواهد بود. کیفیت سود به‌عنوان بازتابی از قابلیت اتکا و سودمندی اطلاعات حسابداری در تصمیم‌گیری اقتصادی، نقش تعدیل‌گر مهمی دارد (Dempster & Oliver, 2019; Hayes & Rockwood, 2019). در واقع، کیفیت بالای سود باعث می‌شود تأثیر مثبت مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی تشدید شده و بالعکس، در صورت کیفیت پایین سود، کارایی این مکانیزم‌ها زیر سؤال می‌رود (Hair et al., 2019; Wang et al., 2022).

بررسی‌های تجربی متعددی در این زمینه انجام شده‌اند. برای مثال، مطالعه (Cheng et al., 2019) نشان داد که کیفیت سود نقش تعدیل‌گری در رابطه میان ساختار مالکیت و عملکرد مالی ایفا می‌کند و در محیط‌های اقتصادی ناپایدار، این نقش پررنگ‌تر می‌شود. همچنین (Shin & Kim, 2020) اثبات کرد که کیفیت سود می‌تواند رابطه منفی

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

دوگانگی مدیرعاملی و عملکرد مالی را تضعیف کرده و از تأثیر منفی آن بکاهد. این نتایج با یافته‌های (Ludwig & Sassen, 2022) نیز همسو است که نشان دادند سازوکارهای داخلی حاکمیت شرکتی، از طریق ارتقای کیفیت گزارشگری مالی، به بهبود عملکرد مالی منجر می‌شوند.

در همین راستا، مطالعه حاضر با بهره‌گیری از داده‌های شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار بغداد طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱، به بررسی رابطه بین مکانیزم‌های منتخب حاکمیت شرکتی (سهامداران نهادی، استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی مدیرعاملی، و اثربخشی حسابرسی داخلی) و عملکرد مالی با نقش تعدیل‌گر کیفیت سود می‌پردازد.

روش پژوهش و مواد

این پژوهش از لحاظ ماهیت توصیفی–همبستگی و از لحاظ روش شناسی از نوع شبه تجربی و در حوزه پژوهش‌های پس رویدادی و اثباتی حسابداری قرار دارد. این پژوهش با استفاده از اطلاعات واقعی صورت می‌گیرد و چون می‌تواند در فرایند استفاده از اطلاعات کاربرد داشته باشد، نوعی پژوهش کاربردی محسوب می‌شود.

فرضیه ۱: درصد سهامداران نهادی بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۲: استقلال هیات مدیره بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۳: دوگانگی شغل مدیرعامل بر عملکرد شرکت تاثیر منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۴: اثربخشی حسابرسی داخلی بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه ۵: کیفیت سود ارتباط بین دوگانگی شغل مدیرعامل و عملکرد شرکت را تضعیف می‌نماید.

فرضیه ۶: کیفیت سود ارتباط بین اثربخشی حسابرسی داخلی و عملکرد شرکت را تقویت می‌نماید.

فرضیه ۷: کیفیت سود ارتباط بین سهامداران نهادی و عملکرد شرکت را تقویت می‌نماید.

فرضیه ۸: کیفیت سود ارتباط بین استقلال هیات مدیره و عملکرد شرکت را تقویت می‌نماید.

جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق در طی سال‌های ۲۰۱۶ الی ۲۰۲۱ می‌باشد. نمونه این مطالعه با توجه به موضوع آن، از نوع نمونه‌گیری حذفی است که در آن شرکت‌های انتخاب شده با توجه به محدودیت‌های ذکر شده در ذیل از بین مجموعه‌ای از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق انتخاب می‌گردد:

به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان دسامبر باشد و در بازه زمانی پژوهش تغییر سال مالی انجام نشده باشد.

به منظور همگن بودن اطلاعات، شرکت‌ها از نوع بانک‌ها و موسسات اعتباری، بیمه و سایر واسطه گری‌های مالی، نباشند.

اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این تحقیق، قابل دسترس باشد.

شرکت‌ها نباید در این بازه زمانی، وقفه معاملاتی متوالی بیش از ۶ ماه داشته باشند.

شرکت‌ها باید قبل از سال ۲۰۱۶ در بورس اوراق بهادار بغداد پذیرفته شده باشند و در بازه زمانی پژوهش از بورس اوراق بهادار بغداد خارج نشده باشند.

با اعمال شرایط فوق، فرایند تعیین حجم نمونه در جدول ۱ ارائه شده است:

جدول ۱. تعیین حجم نمونه آماری

ردیف	شرح	تعداد شرکت‌ها
۱	تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بغداد در پایان سال ۲۰۲۱	۱۳۴
۲	شرکت‌های عضو صنایع واسطه‌گری مالی، هلدینگ و بانک‌ها و بیمه	(۶۸)
۳	شرکت‌هایی که اطلاعات مورد نیاز آن‌ها برای انجام این پژوهش در دسترس نمی‌باشد.	(۳۳)
۴	شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها به پایان دسامبر ختم نمی‌شود یا در بازه زمانی پژوهش تغییر سال مالی داده اند	۰
۵	شرکت‌هایی که در بازه زمانی پژوهش در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده اند	۰
	حجم نمونه آماری	۳۳

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

با توجه به جدول فوق ۳۳ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیده که اسامی آن‌ها در پیوست شماره ۱ آمده است.

با توجه به ماهیت تحقیق جهت گردآوری اطلاعات و داده‌ها از دو روش اسناد کاوی و کتابخانه‌ای استفاده می‌شود. از روش کتابخانه‌ای جهت انجام مطالعات مقدماتی و تدوین مبانی نظری و ادبیات تحقیق از طریق مراجعه به کتابها، مجلات، پایان‌نامه‌ها و مقالات و از روش اسنادکاوی نیز برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به بانک مرکزی عراق و صورتهای مالی حسابرسی شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بغداد و مراجعه به سایت www.isx-iq.net استفاده می‌گردد.

در گام اول به جهت سنجش و آزمون فرضیات، از تحلیل توصیفی داده‌ها شروع خواهیم کرد.این تحلیل میانگین (شاخص مرکزی)، انحراف معیار (شاخص پراکندگی) و حداقل و حداکثر مقادیر متغیرها است. پیش از انجام آزمون فرضیات داده‌ها از نوع پولد یا پنل بودن مورد آزمون قرار گرفتند که برای تعیین آن از آزمون اف لیمر استفاده شد. داده پانل یا ترکیبی داده‌هایی هستند که ترکیبی از داده‌های سری زمانی و داده‌های مقطعی هستند. مزیت استفاده از روش پانلی افزایش قدرت آماری ضرایب نسبت به استفاده از تجزیه و تحلیل مجزای داده‌های آماری به صورت سری زمانی یا مقطعی است. پس از مشخص شدن نوع داده‌ها از آزمون هاسمن جهت تعیین نوع اثرات آن‌ها استفاده شده است.

در این تحقیق برای پژوهش حاضر به دنبال بررسی تاثیر مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی با در نظر گرفتن کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار عراق می‌باشد. لذا بدین منظور برای آزمون فرضیات پژوهش از مدل رگرسیونی ذیل استفاده می‌شود.

مدل ۱

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{ISO}_{it} + a_2 \mathrm{Size}_{it} + a_3 \mathrm{LEV}_{it} + a_4 M/B_{it} + a_5 \mathrm{DPS}_{it} + a_6 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

عملکرد شرکت(CP)

برای محاسبه این متغیر از نسبت سودآوری دارایی‌های شرکت استفاده شده است که به صورت زیر محاسبه می‌گردد:

$$ROA = \frac{\text{سود خالص}}{\text{دارایی‌ها}}$$

متغیر مستقل:

سهامداران نهادی (ISO)

بانک‌ها و بیمه‌ها، –هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تأمین سرمایه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، که بیش از ۵ درصد سهام شرکت را خریداری کند، –. به عنوان مالکیت نهادی استفاده شده است.

متغیرهای کنترلی:

اندازه شرکت(Size):

این متغیر از طریق لگاریتم طبیعی دارایی‌های شرکت محاسبه می‌گردد.

اهرم(LEV):

اهرم مالی از طریق تقسیم بدهی‌های شرکت بر دارایی‌های شرکت محاسبه می‌گردد.

نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری(M/B):

این متغیر از تقسیم ارزش بازار به ارزش دفتری سهام محاسبه می‌گردد.

سود تقسیمی(DPS):

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

میزان سود تقسیمی شرکت‌ها در سال‌های مختلف که در صورت‌های مالی ثبت می‌شود.

عمر شرکت(AGE):

این متغیر از اختلاف سال تاسیس شرکت تا سال مورد بررسی در پژوهش محاسبه می‌گردد.

مدل ۲

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{BIND}_{it} + a_2 \mathrm{Size}_{it} + a_3 \mathrm{LEV}_{it} + a_4 M/B_{it} + a_5 \mathrm{DPS}_{it} + a_6 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

مانند مدل اول می‌باشد

متغیر مستقل:

استقلال هیات مدیره (BIND)

استقلال هیات مدیره از طریق تقسیم اعضاء غیرموظف به کل اعضاء هیات مدیره بدست خواهد آمد

متغیرهای کنترلی:

مانند مدل اول می‌باشد.

مدل ۳

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{CEO}duality_{it} + a_2 \mathrm{Size}_{it} + a_3 \mathrm{LEV}_{it} + a_4 M/B_{it} + a_5 \mathrm{DPS}_{it} + a_6 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

مانند مدل اول می‌باشد

متغیر مستقل:

دوگانگی شغل مدیرعامل (**CEO*duality***)

اگر مدیر عامل عضوی رئیس هیات مدیره باشد عدد یک در غیر اینصورت صفر.

متغیرهای کنترلی:

مانند مدل اول می‌باشد

مدل ۴

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{IAFQi}_{\ it} + a_3 \mathrm{Size}_{it} + a_4 \mathrm{LEV}_{it} + a_5 M/B_{it} + a_6 \mathrm{DPS}_{it} + a_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

مانند مدل اول می‌باشد

متغیر مستقل:

اثربخشی حسابرسی داخلی (**IAFQi**)

در پژوهش حاضر به منظور ارزیابی اثر بخشی حسابرسی داخلی از پژوهش چانگ و همکاران (۲۰۱۹) جاسمن و امین (۲۰۱۷) ابوت و همکاران (۲۰۱۶)، مارگارت و همکاران (۲۰۱۵)، پیزینی و همکاران (۲۰۱۰) پراویت و همکاران (۲۰۰۹) و حاجیها و رفیعی (۱۳۹۳) استفاده شده است مقدار این امتیاز میتواند صفر تا هشت باشد. امتیاز صفر نشان دهنده

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

پایین ترین اثر بخشی و امتیاز هشت نشان دهنده بالاترین اثر بخشی میباشد. جهت اندازه گیری اثر بخشی حسابرسی داخلی از هشت معیار ذیل استفاده شد: ۱. تجربه؛ ۲. مدرک؛ ۳. آموزش؛ ۴. اندازه واحد حسابرسی داخلی؛ ۵. ضعف در کنترل‌های داخلی؛ ۶. منابع؛ ۷. تخصص؛ ۸. عضویت؛ ۹. کتابچه راهنمای حسابرسی داخلی.

به هر شرکت برای هر یک از شاخص‌های هشت گانه فوق امتیاز صفر یا یک داده میشود سپس مجموع امتیازهای بدست آمده برای هر شرکت تقسیم بر عدد هشت میشود تا درصد اثر بخشی حسابرس داخلی بدست آید.

$$IAEn = Xit$$

تجربه میانگین تعداد سالهای تجربه حسابرسان داخلی مشغول به فعالیت در واحد حسابرسی داخلی را برای هر شرکت محاسبه کرده و سپس میانگین کل نمونه برای این شاخص را محاسبه میکنیم، اگر میانگین بدست آمده برای این شاخص در هر شرکت بیشتر از میانگین کل نمونه باشد مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر را می‌گیرد؛

مدرک اگر دو سوم کارکنان واحد حسابرسی داخلی دارای مدرک حسابداری یا حسابرسی باشند مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر را میگیرد:

آموزش اگر شرکت‌ها برای کارکنان واحد حسابرسی داخلی آموزش ضمن خدمت داشته باشند مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر را میگیرد؛

اندازه واحد حسابرسی داخلی نسبت تعداد کارکنان واحد حسابرسی داخلی به تعداد کل کارکنان هر شرکت را محاسبه کرده و سپس میانگین کل نمونه برای این شاخص را محاسبه میکنیم اگر نسبت بدست آمده برای هر شرکت بزرگ تر یا مساوی میانگین کل نمونه باشد مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر را میگیرد

ضعف در کنترلهای داخلی چنانچه حسابرس مستقل در گزارش خود به ضعف کنترلهای داخلی اشاره نکرده باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.

منابع میانگین هزینه‌های عملیاتی سالانه حسابرس داخلی برای کل نمونه را محاسبه میکنیم اگر هزینه عملیاتی سالانه هر شرکت بیشتر یا مساوی میانگین کل نمونه باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.

تخصص: اگر حسابرس داخلی دارای حداقل سه سال تجربه کار در یک موسسه حسابداری یا مالی باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.

عضویت: چنانچه حسابرس داخلی عضو جامعه حسابداران رسمی یا انجمن حسابرسان داخلی عراق،باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر.

جهت جمع آوری اطلاعات مربوط به اثر بخشی حسابرس داخلی از صورتهای مالی گزارش حسابرس،مستقل گزارشهای هیات مدیره و سایت اطلاع رسانی شرکت‌ها استفاده شد.

متغیرهای کنترلی:

مانند مدل اول می‌باشد

فرضیه ۵ تا ۸ به صورت زیر می‌باشد.

مدل ۵

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{ISO}_{it} + a_2 \mathrm{ISO}_{it} * Earnings\ quality + a_3 \mathrm{Size}_{it} + a_4 \mathrm{LEV}_{it} + a_5 M/B_{it} + a_6 \mathrm{DPS}_{it} + a_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل۶

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{BIND}_{it} + a_2 \mathrm{BIND}_{it} * Earnings\ quality + a_3 \mathrm{Size}_{it} + a_4 \mathrm{LEV}_{it} + a_5 M/B_{it} + a_6 \mathrm{DPS}_{it} + a_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل۷:

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 \mathrm{CEO}duality_{it\,it} + a_2 \mathrm{CEO}duality_{it\,it} * Earnings\ quality + a_3 \mathrm{Size}_{it} + a_4 \mathrm{LEV}_{it} + a_5 M/B_{it} + a_6 \mathrm{DPS}_{it} + a_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل۸:

$$\boldsymbol{CP}_{it} = a_0 + a_1 IAFQi_{\ it} + a_2 IAFQi_{\ it} * Earnings\ quality + a_3 \mathrm{Size}_{it} + a_4 \mathrm{LEV}_{it} + a_5 M/B_{it} + a_6 \mathrm{DPS}_{it} + a_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}$$

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

متغیر وابسته:

مانند مدل اول می‌باشد.

متغیرهای مستقل:

سهامداران نهادی

استقلال هیات مدیره

دوگانگی شغل مدیرعامل

اثربخشی حسابرسی داخلی

متغیر تعدیل‌گر:

کیفیت سود

در این پژوهش از مدل دچو و دیچیو (۲۰۰۲) و ام سی نیکلاس (۲۰۰۲) استفاده است. این مدل بصورت سال –صنعت تخمین زده می‌شود. و خطای مدل به عنوان کیفیت اقلام تعهدی منظور می‌گردد.

$$TACC_{i,t} = \alpha + \beta_1 \frac{1}{TA_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{CFO_{i,t-1}}{TA_{i,t-1}} + \beta_3 \frac{CFO_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \beta_4 \frac{CFO_{i,t+1}}{TA_{i,t-1}} + \beta_5 \frac{\Delta Sales_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \beta_6 \frac{PPE_{i,t}}{TA_{i,t-1}} + \varepsilon_i$$

$TACC_{i,t}$: کل اقلام تعهدی شرکت i در سال t

$TA_{i,t-1}$: کل دارایی‌های شرکت i در سال t-۱

CFO : جریان وجوه نقد عملیاتی شرکت i در سال‌های t-۱، t و t+۱

$PPE_{i,t}$: دارایی‌های ثابت شرکت i در سال t

$\Delta Sales_{i,t}$: تغییرات فروش شرکت i در سال t

هر چه خطای مدل پایین تر باشد کیفیت اقلام تعهدی و به تبع کیفیت سود بالاتر است. بنابرین برای ایجای رابطه مستقیم خطای مدل در منفی یک ضرب می‌شود.

متغیرهای کنترلی:

مانند مدل اول می‌باشد

یافته‌ها

در جدول ۲ میزان همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح خطا ۵ درصد نشان داده شده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که بین متغیر وابسته (بازده دارای ها) و متغیر مستقل‌های مستقل سهامداران نهادی، استقلال هیئت مدیره و اثر بخشی حسابرسی تاثیر مثبت و معناداری همچنین با متغیر مستقل دوگانگی مدیر عامل تاثیر منفی و معناداری دارند. روابط معنادار در این جدول به صورت علامت * ارائه شده است.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول ۲. همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر ها	ROA	ISO	BIND	CEOd	IAFQ	size	Lev	MTB	dps	Age
ROA	۱									
ISO	۰/۸۰ ❋	۱								
BIND	❋/۷۰	❋/۱۹	۱							
CEOd	❋-/۵۸	-/۲۱	/۰۵	۱						
IAFQ	❋۰/۷۴	-/۰۵	-/۱۸	-/۰۹	۱					
size	/۰۴	-/۰۲	-/۰۶	/۰۳	/۰۰۸	۱				
Lev	-/۱۱	/۱۲	-/۰۱	/۱۴	-/۰۳	-/۰۱	۱			
MTB	/۰۱	-/۰۲	/۲۳	/۰۰۴	/۰۹	/۱۱	/۰۹	۱		
dps	۰/۰۱	-/۲۷	-/۲۰	-/۱۱	/۱۰	/۱۹	-/۳۹		۱	
Age	۰/۰۵									

نتایج حاصل از برآورد فرضیه اول و هفتم پژوهش به شرح جدول (۳) می‌باشد.

جدول ۳. خلاصه نتایج آماری آزمون

	فرضیه اول				فرضیه هفتم			
متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF		ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF
مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-	مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-
سهامداران نهادی	۱/۱۷	۱۹/۲۴	۰/۰۰	۱/۳۲	سهامداران نهادی	۱/۱۶	۱۵/۹۹	۰/۰۰	۲/۷۹
سهامدار نهادی❋	-	-	-	-	سهامداران نهادی❋ کیفیت سود	-۰/۰۸	-۰/۲۵۷	۰/۷۹	۲/۸۴
اندازه	۰/۰۰۶	۰/۳۷۱	۰/۷۱	۱/۲۷	اندازه	۰/۰۰۶	۰/۳۴	۰/۷۳	۱/۳۴
اهرم مالی	۰/۰۴	۰/۵۹	۰/۵۵	۱/۵۴	اهرم مالی	۰/۰۴	۰/۵۶	۰/۵۷	۲/۷۴
ارزش بازار به دفتری	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱	۰/۹۸	۱/۹۶	ارزش بازار به دفتری	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱	۰/۹۸	۱/۳۲
سود تقسیمی	۰/۰۱	۰/۲۶	۰/۷۹	۱/۱۹	سود تقسیمی	۰/۰۱	۰/۲۸	۰/۷۷	۱/۳۳
عمر شرکت	۰/۰۵	۰/۵۶	۰/۵۷	۱/۱۲	عمر شرکت	۰/۰۵	۰/۵۵	۰/۵۷	۱/۴۵
سطح معنی‌داری آماره F		۰/۰۰۰						سطح معنی‌داری آماره F	۰/۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۶۴							ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۴۸
دوربین واتسون	۱.۸۹							دوربین واتسون	۱.۵۳

نتایج حاصل از برآورد فرضیه دوم و هشتم پژوهش به شرح جدول ۴ می‌باشد.

جدول ۴. خلاصه نتایج آماری آزمون

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

	فرضیه دوم					فرضیه هشتم			
متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF		ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF
مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-	مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-
استقلال هیئت مدیره	۱/۱۹	۱۴/۶۳	۰/۰۰	۱/۳۲	استقلال هیئت مدیره	۱/۲۰	۱۳/۱۳	۰/۰۰	۲/۷۹
استقلال هیئت مدیره * کیفیت سود	-	-	-	-	استقلال هیئت مدیره * کیفیت سود	۰/۰۸	۰/۲۷	۰/۷۸	۲/۸۴
اندازه	۰/۰۰۵	۰/۳۷۱	۰/۷۱	۱/۲۷	اندازه	۰/۰۰۴	۰/۲۱	۰/۸۳	۱/۹۴
اهرم مالی	-۰/۰۹	-۱/۲۹	۰/۲۶	۲/۷۴	اهرم مالی	-۰/۰۹	-۱/۰۸	۰/۲۷	۲/۸۶
ارزش بازار به دفتری	۰/۰۱۲	۱/۱۶	۰/۲۴	۱/۹۶	ارزش بازار به دفتری	۰/۰۱	۱/۱۴	۰/۲۵	۱/۴۵
سود تقسیمی	-۰/۰۳	-۰/۴۷	۰/۶۳	۱/۱۹	سود تقسیمی	-۰/۰۳	-۰/۵۰	۰/۶۱	۱/۳۲
عمر شرکت	-۰/۰۱	-۰/۱۵	۰/۸۷	۱/۱۲	عمر شرکت	-۰/۰۱	-۰/۱۳	۰/۸۹	۱/۲۲
سطح معنی‌داری آماره F		۰/۰۰۰				سطح معنی‌داری آماره F			۰/۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۵۱						ضریب تعیین تعدیل شده			۰.۵۱
دوربین واتسون ۱.۶۶						دوربین واتسون			۱.۶۷

نتایج حاصل از برآورد فرضیه سوم و ششم پژوهش به شرح جدول (۵) می‌باشد.

جدول ۵. خلاصه نتایج آماری آزمون

	فرضیه سوم					فرضیه ششم			
متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF		ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF
مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳	-	مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-
دوگانگی مدیر عامل	-۰/۴۷	-۱۰/۳	۰/۰۰	۱/۳۲	دوگانگی مدیر عامل	-۰/۴۳	-۶/۷۷	۰/۰۰	۲/۷۹
دوگانگی مدیر عامل * کیفیت سود	-	-	-	-	دوگانگی مدیر عامل * کیفیت سود	۲/۳۵	۶/۴۳	۰/۰۰	۲/۸۴
اندازه	۰/۰۰۳	۰/۱۵	۰/۸۸	۱/۲۷	اندازه	۰/۰۰۳	۰/۱۴	۰/۸۸	۱/۹۴
اهرم مالی	-۰/۰۷	-۰/۷۵	۰/۴۵	۲/۷۴	اهرم مالی	-۰/۰۷	-۰/۷۱	۰/۴۷	۲/۸۶
ارزش بازار به دفتری	۰/۰۰۷	۰/۶۳۸	۰/۵۲	۱/۹۶	ارزش بازار به دفتری	۰/۰۰۷	۰/۶۴۴	۰/۵۱	۱/۴۵
سود تقسیمی	-۰/۰۴	-۰/۵۰	۰/۶۱	۱/۱۹	سود تقسیمی	-۰/۰۵	-۰/۶۲	۰/۵۳	۱/۳۲
عمر شرکت	۰/۰۳	۰/۳۲	۰/۷۴	۱/۱۲	عمر شرکت	۰/۰۴	۰/۳۷	۰/۷۰	۱/۲۲
سطح معنی‌داری آماره F		۰/۰۰۰				سطح معنی‌داری آماره F			۰/۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۳۴						ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۴۸			
دوربین واتسون ۱.۵۱						دوربین واتسون			۱.۵۳

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

نتایج حاصل از برآورد فرضیه چهارم وپنجم پژوهش به شرح جدول (۶) می‌باشد.

جدول ۶. خلاصه نتایج آماری آزمون

فرضیه چهارم					فرضیه پنجم				
متغیر	ضرایب	آماره t	سطح معنادار ی	VIF		ضرایب	آماره t	سطح معناداری	VIF
مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳	-	مقدار ثابت	۲/۱۵	۲/۱۳	۰/۰۳۴۵	-
اثربخشی حسابرسی داخلی	۰/۱۲	۱۴/۱۷	۰/۰۰	۱/۳۲	اثربخشی حسابرسی داخلی	۰/۱۲	۱۲/۴۴	۰/۰۰	۲/۷۹
اثربخشی حسابرسی داخلی * کیفیت سود	-	-	-	-	اثربخشی حسابرسی داخلی * کیفیت سود	۰/۲۳	۴/۹۴	۰/۰۰	۲/۸۴
انداز	-۰/۰۹	-۲/۳۵	۰/۰۲	۱/۲۷	اندازه	-۰/۰۹	-۲/۵۱	۰/۰۱	۱/۹۴
اهرم مالی	-۰/۲۱	-۱/۷۵	۰/۰۸	۲/۷۴	اهرم مالی	-۰/۲۳	-۱/۹۳	۰/۰۵	۲/۸۶
ارزش بازار به دفتری	-۰/۰۰۷	-۰/۶۷	۰/۵۰	۱/۹۶	ارزش بازار به دفتری	-۰/۰۰۷	-۰/۶۵	۰/۵۱	۱/۴۵
سود تقسیمی	-۰/۰۱	-۰/۲۲	۰/۸۲	۱/۱۹	سود تقسیمی	-۰/۰۷	-۰/۰۹	۰/۹۲	۱/۳۲
عمر شرکت	۰/۳۱	۱/۰۰	۰/۳۱	۱/۱۲	عمر شرکت	۰/۳۵	۱/۱۳	۰/۲۵	۱/۲۲
سطح معنی‌داری آماره F		۰/۰۰۰			سطح معنی‌داری آماره F				۰/۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۶۷					ضریب تعیین تعدیل شده ۰.۷۵				
دوربین واتسون ۱.۷۳					دوربین واتسون ۱.۷۴				

با توجه آماره دوربین واتسون / بین ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد است همبستگی سریالی بین خطاها موجود نمی‌باشد و مقدار VIF برای همه متغیرها کمتر از ۵ می‌باشد پس بین متغیرهای تحقیق هم خطی وجود ندارد.

فرضیه۱: نتایج این جدول نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار سهامداران نهادی و بازده دارایی‌ها است در سطح خطای ۵٪ و است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق۰/۰۰می باشد و کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. لذا فرضیه اول برای رابطه میان سهامداران نهادی و بازده دارایی‌ها پژوهش تأیید می‌شود. ازآن جا که ضریب متغیر سهامداران نهادی ۱/۱۷ می‌باشد پس رابطه بدست آمده رابطه مستقیم و معنی دار است

فرضیه۲: نتایج این جدول نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار استقلال هیئت مدیره و بازده دارایی‌ها است در سطح خطای ۵٪ و است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق۰/۰۰می باشد و کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. لذا فرضیه دوم برای رابطه میان استقلال هیئت مدیره و بازده دارایی‌ها پژوهش تأیید می‌شود. ازآن جا که ضریب متغیر استقلال هیئت مدیره ۱/۱۹ می‌باشد پس رابطه بدست آمده رابطه مستقیم و معنی دار است.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

فرضیه۳: نتایج این جدول نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار دوگانگی مدیر عامل و بازده دارایی‌ها است در سطح خطای ۵٪ و است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق۰/۰۰می باشد و کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. لذا فرضیه سوم برای رابطه میان دوگانگی مدیر عامل و بازده دارایی‌ها پژوهش تأیید می‌شود. ازآن جا که ضریب متغیر دوگانگی مدیر عامل ۰/۴۷ – می‌باشد پس رابطه بدست آمده رابطه معکوس و معنی دار است.

فرضیه۴: نتایج این جدول نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار اثربخشی حسابرسی داخلی و بازده دارایی‌ها است در سطح خطای ۵٪ و است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق۰/۰۰می باشد و کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. لذا فرضیه چهارم برای رابطه میان استقلال هیئت مدیره و بازده دارایی‌ها پژوهش تأیید می‌شود. ازآن جا که ضریب متغیر اثربخشی حسابرسی داخلی ۰/۱۲ می‌باشد پس رابطه بدست آمده رابطه مستقیم و معنی دار است.

فرضیه۵: برای بررسی فرضیه پنجم باید به سطح معنی داری متغیر اثربخشی حسابرسی داخلی * کیفیت سود مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری متغیر اثربخشی حسابرسی داخلی * کیفیت سود برابر۰/۰۰ بوده و کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابرین نتایج این جدول نشان دهنده این موضوع است که کیفیت سود بر رابطه بین اثربخشی حسابرسی داخلی و بازده دارایی‌ها موثر است. لذا فرضیه پنجم تایید می‌شود.

فرضیه۶: برای بررسی فرضیه ششم باید به سطح معنی داری متغیر دوگانگی مدیر عامل * کیفیت سود مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری متغیر دوگانگی مدیر عامل * کیفیت سود برابر۰/۰۰ بوده و کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابرین نتایج این جدول نشان دهنده این موضوع است که کیفیت سود بر رابطه بین دوگانگی مدیر عامل و بازده دارایی‌ها موثر است. لذا فرضیه ششم تایید می‌شود.

فرضیه۷: برای بررسی فرضیه هفتم باید به سطح معنی داری متغیر سهامدارن نهادی * کیفیت سود مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری متغیر سهامدارن نهادی * کیفیت برابر۰/۷۹ بوده و بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابرین نتایج این جدول نشان‌دهنده این موضوع است که کیفیت سود بر رابطه سهامدارن نهادی و بازده دارایی‌ها موثر نیست. لذا فرضیه هفتم رد می‌شود.

فرضیه۸: برای بررسی فرضیه هفتم باید به سطح معنی داری متغیر استقلال هیئت مدیره * کیفیت سود مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اینکه سطح معنی داری متغیر استقلال هیئت مدیره * کیفیت برابر۰/۷۸ بوده و بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابرین نتایج این جدول نشان‌دهنده این موضوع است که کیفیت سود بر رابطه استقلال هیئت مدیره و بازده دارایی‌ها موثر نیست. لذا فرضیه هشتم رد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر که بر پایه داده‌های شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار عراق طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ انجام شده، به‌صورت دقیق نشان می‌دهد که برخی از مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی تأثیر معنادار و مستقیمی بر عملکرد مالی دارند، در حالی که کیفیت سود می‌تواند این رابطه را تقویت یا تضعیف نماید. بر اساس تحلیل فرضیه‌ها، نتایج به‌روشنی نشان می‌دهند که متغیرهای سهامداران نهادی، استقلال هیئت‌مدیره و اثربخشی حسابرسی داخلی تأثیر مثبت و معناداری بر بازده دارایی‌ها دارند، در حالی که دوگانگی نقش مدیرعامل تأثیری منفی و معنادار دارد. افزون بر این، کیفیت سود توانسته است نقش تعدیل‌گر موثری را در رابطه میان اثربخشی حسابرسی داخلی و دوگانگی مدیرعامل با عملکرد مالی ایفا کند، ولی در مورد سایر متغیرها، اثر معناداری نداشته است.

در بررسی فرضیه اول، مشاهده شد که سهامداران نهادی اثر مثبت و معناداری بر عملکرد مالی دارند. این یافته با مطالعات متعددی در سطح بین‌المللی مطابقت دارد که بیان می‌دارند سرمایه‌گذاران نهادی به‌دلیل داشتن منابع اطلاعاتی، نفوذ در مدیریت، و انگیزه‌های بلندمدت، می‌توانند عملکرد شرکت را بهبود دهند (Adedeji et al., 2019; Kateb et al., 2023). همچنین این نتیجه با شواهد (Puteri, 2023) و (Arora & Sharma, 2021) هماهنگ است که نشان داده‌اند مالکیت نهادی می‌تواند مکانیزمی برای نظارت مؤثرتر بر مدیریت و کاهش هزینه‌های نمایندگی باشد. از سوی دیگر، عدم وجود اثر تعدیل‌گری کیفیت سود در این رابطه بیانگر آن است که نقش نظارتی سهامداران نهادی مستقل از کیفیت اطلاعات حسابداری است و بیشتر بر پایه ساختارهای حاکمیتی اعمال می‌شود.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

نتایج فرضیه دوم نیز نشان داد که استقلال هیئت‌مدیره با عملکرد مالی رابطه‌ای مستقیم و معنادار دارد. این موضوع با ادبیات نظری موجود در حوزه حاکمیت شرکتی، از جمله نظریه نمایندگی، مطابقت دارد؛ به‌گونه‌ای که هیئت‌مدیره مستقل به‌عنوان نهادی نظارتی، با کاهش تعارض منافع میان مدیریت و سهامداران، موجب بهبود عملکرد مالی می‌شود (Nordberg & Booth, 2019; Weir et al., 2021). همچنین (Shu & Chiang, 2020) تأکید می‌کند که مدیران غیرموظف به‌دلیل عدم درگیری در فرآیندهای اجرایی، توانایی بالاتری در ارزیابی تصمیمات مدیریت دارند. با این حال، فقدان نقش تعدیل‌گر کیفیت سود در این رابطه نشان می‌دهد که اثر نظارتی اعضای مستقل هیئت‌مدیره عمدتاً ماهیتی ساختاری دارد و اطلاعات حسابداری نقش تسهیل‌گر ضعیف‌تری در این حوزه ایفا می‌کند.

فرضیه سوم نشان داد که دوگانگی نقش مدیرعامل تأثیری منفی و معنادار بر عملکرد مالی دارد. این یافته با مطالعاتی همچون (Francis & Augustine, 2018) و (Lattemann, 2019) هم‌راستاست که تأکید دارند تمرکز قدرت اجرایی و نظارتی در یک فرد می‌تواند موجب تضاد منافع، کاهش پاسخگویی و افزایش خطر خودکامگی در تصمیمات راهبردی شود. به‌ویژه در ساختارهای سازمانی غیرپیشرفته، این تمرکز قدرت به کاهش شفافیت اطلاعات و تصمیمات منجر می‌گردد. نکته مهم‌تر، تأثیر تعدیل‌گر معنادار کیفیت سود در این رابطه است؛ به‌گونه‌ای که کیفیت بالاتر سود توانسته است اثر منفی دوگانگی را کاهش دهد. این امر نشان می‌دهد که اطلاعات مالی باکیفیت می‌تواند بخشی از آثار منفی ساختارهای ضعیف حاکمیت شرکتی را خنثی سازد، که با نتایج (Dempster & Oliver, 2019; Shin & Kim, 2020) هماهنگ است.

در خصوص فرضیه چهارم نیز نتایج نشان دادند که اثربخشی حسابرسی داخلی رابطه‌ای مثبت و معنادار با عملکرد مالی دارد. این نتیجه با شواهد (Chang et al., 2018) و (Nguyen et al., 2023) همخوان است که اثربخشی حسابرسی داخلی را به‌عنوان عنصری کلیدی در شناسایی ریسک‌ها، بهبود کنترل‌های داخلی و ارتقای شفافیت مالی معرفی کرده‌اند. همچنین، نقش تعدیل‌گر مثبت کیفیت سود در این رابطه تأیید شد، که نشان‌دهنده آن است که اطلاعات سود باکیفیت توانسته است اثر مثبت حسابرسی داخلی را تشدید کند. این یافته با نتایج (Ludwig & Sassen, 2022; Wang et al., 2022) هم‌راستاست که نقش گزارشگری مالی معتبر را در بهبود کارکرد مکانیزم‌های نظارتی داخلی تأیید می‌کنند.

در عین حال، فرضیه‌های هفتم و هشتم که نقش تعدیل‌گر کیفیت سود را در روابط میان سهامداران نهادی و استقلال هیئت‌مدیره با عملکرد مالی بررسی می‌کردند، رد شدند. این نتایج بیانگر آن است که اطلاعات حسابداری اگرچه بر برخی از مکانیزم‌ها تأثیرگذار است، اما بر برخی دیگر، به‌ویژه آن‌هایی که ماهیت ساختاری یا نهادی دارند، تأثیر معناداری ندارد. یافته‌های فوق با مطالعات (Hayes & Rockwood, 2019) و (Huynh, 2020) همخوان است که نقش متغیرهای ساختاری را فراتر از متغیرهای اطلاعاتی در برخی جنبه‌های حاکمیت شرکتی توصیف کرده‌اند.

از جمع‌بندی یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که ترکیب مناسب سازوکارهای حاکمیتی و کیفیت اطلاعات مالی می‌تواند موجب بهبود عملکرد شرکت‌ها گردد. این موضوع به‌ویژه در بازارهای نوظهور که شفافیت مالی و نظام نظارتی ضعیف‌تری دارند، از اهمیت دوچندانی برخوردار است (Mahmudi, 2024; Wau, 2023). شرکت‌هایی که در ساختار خود هیئت‌مدیره‌ای مستقل، سهامداران نهادی فعال، سیستم حسابرسی داخلی مؤثر و ساختار مدیریتی تفکیک‌شده دارند، از نظر مالی موفق‌تر بوده‌اند. با این حال، کیفیت اطلاعات مالی می‌تواند نقش تسهیل‌کننده‌ای در روابط میان برخی از این سازوکارها و عملکرد ایفا کند، به‌ویژه در شرایطی که یکی از مکانیزم‌ها ضعف ساختاری دارد.

یکی از محدودیت‌های اصلی پژوهش، تمرکز بر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس عراق بود که دارای شرایط خاص اقتصادی، سیاسی و قانونی هستند. تعمیم نتایج به سایر بازارهای مالی منطقه با احتیاط باید انجام شود. همچنین، محدودیت در دسترسی به اطلاعات دقیق درباره کیفیت سود به‌ویژه در حوزه اقلام تعهدی و تغییرات در روش‌های حسابداری، ممکن است دقت تحلیل را تحت تأثیر قرار داده باشد. علاوه بر این، استفاده از روش رگرسیون خطی چندگانه، اگرچه برای این نوع تحلیل مناسب است، اما امکان وجود روابط غیرخطی یا اثرات تعاملی پیچیده میان متغیرها را نادیده گرفته است.

پژوهش‌های آتی می‌توانند کیفیت سود را با استفاده از سایر شاخص‌های کیفی نظیر پایداری، قابلیت پیش‌بینی و محافظه‌کاری بررسی کنند. همچنین بررسی نقش سایر متغیرهای حاکمیتی مانند ویژگی‌های کمیته حسابرسی، تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره یا سطح شفافیت افشای اطلاعات نیز می‌تواند در تعمیم بهتر یافته‌ها مؤثر باشد. انجام مطالعات

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

مقایسه‌ای میان کشورهای منطقه و بررسی نقش بافت نهادی نیز چشم‌انداز جدیدی در فهم روابط میان حاکمیت شرکتی، کیفیت سود و عملکرد فراهم می‌کند. افزون بر این، استفاده از مدل‌های ساختاری پیشرفته‌تر مانند مدل معادلات ساختاری (SEM) یا روش‌های غیرخطی نیز می‌تواند به درک دقیق‌تری از روابط پیچیده میان متغیرها کمک کند.

به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس عراق پیشنهاد می‌شود ساختار هیئت‌مدیره خود را تقویت کرده و از حضور اعضای غیرموظف با تخصص مالی و حسابداری بهره‌مند شوند. همچنین توجه به اثربخشی حسابرسی داخلی با تدوین رویه‌های استاندارد، آموزش مستمر کارکنان و ارزیابی عملکرد حسابرسان داخلی باید در دستور کار قرار گیرد. از سوی دیگر، نهادهای نظارتی مانند سازمان بورس عراق نیز می‌توانند با تقویت الزامات افشا و گزارشگری مالی، کیفیت سود را به‌عنوان ابزار تنظیمی در بهبود کارایی حاکمیت شرکتی به‌کار گیرند. این اقدامات می‌توانند در مجموع به ارتقای اعتماد سرمایه‌گذاران، افزایش کارایی بازار و توسعه پایدار بازار سرمایه عراق منجر شوند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

References

Adedeji, B. S., Uzir, M. U., H, M. U., Rahman, M. M., & Jerin, I. (2019). Corporate governance and nonfinancial performance of medium-sized firms in Nigeria: a CB-SEM approach. *Indian Journal of Corporate Governance*, *13*(1), 1-13.

Arora, A., & Sharma, C. (2021). Corporate governance and firm performance in developing countries: evidence from India. *Corporate Governance*, *16*(2SP - 420), 436.

Chang, Y. T., Chen, H., Cheng, R. K., & Chi, W. (2018). The impact of internal audit attributes on the effectiveness of internal control over operations and compliance. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, *15*(1), 1-19.

Cheng, M. M., Dinh, T., Schultze, W., & Assel, M. (2019). The Effect of Bonus Deferral on Managers' Investment Decisions. *Behavioral Research in Accounting*, *31*(2), 31-49.

Dempster, G., & Oliver, N. (2019). Financial Market Pricing of Earnings Quality: Evidence from a Multi-Factor Return Model. *Open Journal of Business and Management*, *7*, 312-329. https://doi.org/10.4236/ojbm.2019.71021

Francis, E., & Augustine, N. O. (2018). Board leadership structure and earnings quality. *Asian Journal of Accounting Research*. https://doi.org/10.1108/AJAR-05-2018-0002

Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, *31*(1), 2-24.

Harrison, J., & Wicks, A. (2020). Stakeholder theory, value, and firm performance. *Business Ethics Quarterly*, *23*(1), 97-124.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Hasanzadeh, I., Sheikh, M. J., Arabzadeh, M., & Farzinfar, A. A. (2023). The Role of Economic Policy Uncertainty in Relation to Financial Market Instability and Stock Liquidity in Tehran Stock Exchange Companies. *Dynamic Management and Business Analysis*, *2*(3), 163-178. https://doi.org/10.22034/dmbaj.2024.2031971.2315

Hayes, A. F., & Rockwood, N. J. (2019). Conditional process analysis: concepts, computation, and advances in the modeling of the contingencies of mechanisms. *American behavioral scientist*, *64*(1), 1-36.

Huynh, Q. L. (2020). A Triple of Corporate Governance, Social Responsibility and Earnings Management. *Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, *7*(3), 29-40. https://doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no3.29

Kateb, I., Nafti, O., & Salah, N. B. (2023). Impact of corporate governance and audit quality on financial performance: listed vs. unlisted Tunisian companies. *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, *15*(2), 185-210. https://doi.org/10.1504/IJMFA.2023.129839

Lattemann, C. (2019). On the convergence of firm performance practices in emerging markets. *International Journal of Emerging Markets*, *9*(2), 316-332. https://doi.org/10.1108/ijoem-06-2013-0093

Ludwig, P., & Sassen, R. (2022). Which internal corporate governance mechanisms drive corporate sustainability? *Journal of Environmental Management*, *301*, 113780. https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113780

Mahmudi, B. (2024). Corporate Governance Mechanisms and Financial Performance: A Systematic Literature Review in Emerging Markets. *Productivity*, *1*(3), 270-285. https://doi.org/10.62207/gqtv4c76

Nguyen, T. Q., Pham, T. T., Trần, M. D., Pham, V. H., & Nguyễn, T. L. (2023). Impact of Internal Control on the Performance of Non-Financial Listed Firms in an Emerging Country. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, *7*(2), 178-189. https://doi.org/10.22495/cgobrv7i2p16

Nordberg, D., & Booth, R. (2019). Evaluating the effectiveness of corporate boards. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, *19*(2), 372-387. https://doi.org/10.1108/CG-08-2018-0275

Puteri, H. E. (2023). Good Corporate Governance, Leverage and Corporate Financial Performance in the Jakarta Islamic Index. *Ijibr*, *2*(2), 104-116. https://doi.org/10.54099/ijibr.v2i2.685

Sepulveda-Nuñez, M. D. D. C., Fong Reynoso, C., & Llamosas-Rosas, I. (2024). Board of directors effect on environmental, social and governance performance in publicly traded non-financial firms. *Corporate Governance*, *ahead-of-print*(ahead-of-print). https://doi.org/10.1108/CG-09-2023-0409

Shin, H., & Kim, S. I. (2020). The Effect of Corporate Governance on Earnings Quality and Market Reaction to Low Quality Earnings: Korean Evidence. *Sustainability*, *11*, 1-17. https://doi.org/10.35850/KJTA.21.6.04

Shu, P. G., & Chiang, S. J. (2020). The impact of corporate governance on corporate social performance: Cases from listed firms in Taiwan. *Pacific-Basin Finance Journal*, *61*, 1-20.

Wang, X., Elahi, E., & Khalid, Z. (2022). Do Green Finance Policies Foster Environmental, Social, and Governance Performance of Corporate? *International journal of environmental research and public health*. https://doi.org/10.3390/ijerph192214920

Wang, Y., Abbasi, K., Babajide, B., & Yekini, K. C. (2019). Corporate governance mechanisms and firm performance: evidence from the emerging market following the revised CG code. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, *20*(1), 158-174.

Wau, M. (2023). Financial Risk, Corporate Governance, and Financial Performance: An Empirical Study on Bank Indonesia. *Jurnal Akuntansi Keuangan Dan Bisnis*, *16*(2), 179-188. https://doi.org/10.35143/jakb.v16i2.6139

Weir, C., Laing, D., & McKnight, P. J. (2021). Internal and external governance mechanisms: their impact on the performance of large UK public companies. *Journal of Business Finance Accounting*, *29*(5/6), 579-611.

Zhou, H., Owusu-Ansah, S., & Maggina, A. (2018). Board of directors, audit committee, and.

Archive of SID.ir